

บทที่ 3

คุณธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัล

วรรณกรรมที่ได้รับรางวัลเป็นวรรณกรรมที่สอดแทรกคุณธรรมไว้หลากหลายแง่มุม จากการวิเคราะห์วรรณกรรมที่ได้รับรางวัลทั้ง 4 เรื่องที่พบคุณธรรมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาลักษณะนิสัยส่วนตัว
2. ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม
3. ด้านความสำคัญของครอบครัว

3.1 ด้านการพัฒนาลักษณะนิสัยส่วนตัว

ลักษณะนิสัยส่วนตัวเป็นสิ่งที่สะท้อนความเป็นตัวเอง หากเรามีลักษณะนิสัยส่วนตัวที่ดีแล้วจะเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งเสริมและพัฒนาให้เราเป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดี สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นไปในทิศทางที่ดีงาม และสามารถอยู่ร่วมสังคมกับผู้อื่นได้ คุณธรรมที่จะส่งเสริมและพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้มีความคิดและการแสดงออกที่ดีงามนั้นที่ปรากฏในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลนั้น ได้แก่

3.1.1 ความพยายาม

ความพยายาม เป็นคุณธรรมประการแรกที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลประจำปี 2564 คุณธรรมด้านความพยายามที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน ปรากฏในลักษณะการมีใจใฝ่เรียนรู้ ทุ่มเท บากบัน ฝ่าฟัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในอนาคต เนื้อหาด้านคุณธรรมที่ปรากฏวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลชี้ให้เห็นร่วมกันว่า ทุกคนควรมีความพยายามในการที่จะกระทำการใดสิ่งหนึ่ง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งใจไว้ เช่น วรรณกรรมเรื่องเมื่อทำเต็มที่ ให้คิดเสมอมนต์ที่สุด เน้นย้ำเรื่องความสำคัญของความพยายาม เช่น

ไม่รู้ว่าเป็นเรื่องอัศจรรย์หรือเปล่านะ

ทุกครั้งที่ผมกัดไม่ปล่อย

ไม่ว่าเป้าหมายนั้นจะอยู่สูงขนาดไหน

ผมจะคว้ามันมาได้เสมอ
 ทุก ๆ คนก็คงจะเป็นเหมือน ๆ กัน
 ถ้าเรื่อนั้นมันสำคัญมากพอ
 “เราจะกัดไม่ปล่อย”
 เหมือนอย่างทีราล์ฟ วอลโด เอเมอร์สัน
 กวีและนักเขียนวรรณคดี
 เคยพูดเอาไว้ว่า

“คนที่มุ่งมั่นไปสู่เป้าหมายของตัวเอง
 และดำเนินการตามแผนที่วางไว้
 โลกทั้งใบก็จะหลีกทางให้เขา”

(Think เดียวก็เปลี่ยนได้ : 55)

จากข้อความข้างต้นชี้ให้เห็นว่า วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง เมื่อเรื่องเมื่อทำเต็มที่ ให้คิด
 เสมอมนดีที่สุด เน้นย้ำเรื่องความพยายามโดยมีการยกข้อความมาเปรียบเทียบ นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็น
 อีกว่าเป้าหมายและความมุ่งมั่นเป็นสิ่งที่ทำให้ความพยายามนั้นเกิดผลสำเร็จ ดังข้อความที่กล่าวว่า

ไม่มีใครรู้
 จนกว่าจะได้ก้าวเท้าออกไปเอง
 ออกจากพื้นที่สบาย ๆ แห่งนี้
 จุดหมายเป็นเหมือนอีกฟากฝั่งของแม่น้ำ
 ที่เราต้องว่ายข้ามไป
 ซึ่งจำเป็นต้องใช้ร่างกายและแรงใจ
 เพื่อจะไหวให้ถึง

(Think เดียวก็เปลี่ยนได้ : 61)

นอกจากวรรณกรรมเรื่องเมื่อเรื่องเมื่อทำเต็มที่ ให้คิดเสมอมนต์ที่สุด จะให้ความสำคัญเรื่องความพยายามซึ่งเป็นผลดีต่อเยาวชนเมื่อได้อ่านจะส่งผลให้เกิดความมุ่งมั่น และความพยายามแล้วแล้ว การให้ความสำคัญกับความพยายามยังปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง ขอบคุณที่อยู่ด้วยกัน ปันถ์ ตัวละครเอกตัวละครเอกในเรื่อง มักแสดงให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงความพยายามเสมอ ดังข้อความที่ว่า

“คืนนี้ระหว่างที่ปันถ์พยายามแต่งนิยายเงียบๆอยู่คนเดียว ในหัวของปันถ์มีเรื่องคิดมากมายบางที่อาจจะดีกว่าก็ได้ที่ไม่เคยมีใครชวนเธอเข้ากลุ่ม อย่างน้อยก็ดีกว่าการมีคนชวนเธอเข้ากลุ่มเพราะสงสาร ปันถ์คิดว่าความสงสารเป็นเรื่องแปลกบางครั้งความสงสารก็เป็นเรื่องดีเพราะทำให้คนพยายามทำดีต่อกันมากขึ้น.....

แต่บางครั้งความสงสารก็เป็นความโหดร้ายปันถ์ไม่ยอมให้ใครยอมให้เธอเข้ากลุ่มเพราะความสงสาร เพราะนั่นหมายความว่าปันถ์ไม่มีคุณสมบัติมากพอที่จะอยู่ในกลุ่มนั้น ปันถ์อยากให้เขามองว่าปันถ์พอจะมีข้อดีอยู่บ้าง หรืออย่างน้อยปันถ์ก็จะพยายามตั้งใจทำงานให้ดีที่สุดแต่จะไปโทษใครเขาได้ ในเมื่อตัวเธอเองก็ไม่ค่อยได้แสดงข้อดีของตัวเองให้ใครเห็น เธอจะไปหวังให้ใครมาสืบหาข้อดีของเธอจนเจอได้อย่างไร

(กนก วิบูลย์พัฒน์ : 78)

พฤติกรรมของ ปันถ์ เด็กที่มีข้อบกพร่องด้านการอ่าน แต่รู้ว่าตนเองชอบเขียนนิยาย ปันถ์ พยายามฝึกอ่าน ฝึกเขียนและแต่งนิยายของเธออย่างมุ่งมั่น จะเห็นได้ว่า วรรณกรรมเยาวชนเน้นคุณธรรม เรื่อง ความพยายามเป็นอย่างมาก โดยจะแทรกเนื้อหาเรื่องความพยายามในทุกตัวละคร เช่น

“เราไม่สงสารนะ เราว่าเธอไม่เห็นจะน่าสงสารเลย เธอมีข้อดีตั้งหลายอย่าง”

“อะไรบ้างล่ะ”

“ก็เธอเป็นคนทำอุปกรณ์ที่น้ำค้างเอามานั่นไง น้ำค้างเป็นคนออกความคิด เธอเป็นคนทำ เราเห็นเธอถือกระดาษที่ใช้ทำของพวกนั้นเดินไปเดินมาอยู่หลายวันแล้ว” ปันถ์ตอบ

อย่างภาคภูมิใจในความช่างสังเกตของตัวเอง ความจริงคนส่วนใหญ่มีข้อดี ถ้ารู้จักมองหา ข้อดีของคนอื่น

“แล้วเธอก็ห่วงความรู้สึกของเราถึงได้คุยกับเราอย่างนี้ไง...แล้ว”

“ยังมีอีกหรือ”

ปัทมยังคงเสียดายบทละครอยู่นิดหน่อย แต่ตอนนี้เธอคิดว่ามีอะไรหลายอย่างที่ สำคัญกว่าบทละครที่เธอเขียนเช่นการสังเกตข้อดีของคนอื่นหรือการให้ความสำคัญกับความ พยายามเธออาจจะไม่สามารถคาดหวังให้คนอื่นเห็นข้อดีของเธอหรือยอมรับในความ พยายามของเธอได้แต่อย่างน้อยเธออาจเริ่มต้นเห็นข้อดีของคนอื่นและชื่นชมในความ พยายามของคนอื่นก่อนได้บางทีถ้าเธอทำอย่างนี้ได้ตลอดไปเธออาจจะมีส่วนช่วยให้โลกใบนี้ น่าอยู่มากขึ้นอีกสักนิดหนึ่งก็เป็นได้

“ผมอยากเต้นรำได้แบบนี้จัง” รถถังบอกปัทม ถ้าเป็นแต่ก่อนปัทมคงจะหันไป ปลอบใจรถถังแล้วก็บอกว่าหาอย่างอื่นที่มีอุปสรรคน้อยกว่านี้ทำดีกว่าแต่ว่าตอนนี้...

“ได้อยู่แล้วถ้านายพยายาม” ปัทมบอกรถถัง ถ้ารถถังอยากทำ เธอก็จะเอาใจช่วย ไม่ใช่ซีเธอจะลงแรงช่วยด้วย

“เขาจะให้ผมเข้าชมรมไหมครับ” รถถังถามด้วยความตื่นเต้น

“น่าจะให้นะ แต่ถ้าไม่ให้นายก็ไม่ต้องไปสน นายก็ไปซ้อมเต้นที่ห้องของเราสิ เดี่ยว ครูหรรษาสอนให้” ปัทมบอกอย่างมั่นใจ

รถถังหัวเราะอย่างสบายใจ ถึงรถถังจะไม่แน่ใจเลยว่าครูหรรษาจะสอนเต้นได้ แต่ รถถังก็ดีใจที่มีคนเชื่อว่าการฝืนของเขาเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ ถึงเขาจะกังวลที่ต้องย้ายมา โรงเรียนใหม่ แต่บางทีโรงเรียนใหม่แห่งนี้อาจจะมีอะไรดี ๆ รอเขาอยู่ก็เป็นได้

(กนก วิบูลย์พัฒน์ : 94 -95)

วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง Becoming a Butterfly : การเดินทางของผีเสื้อหลากสี ก็ให้ ความสำคัญเรื่องความพยายามเช่นเดียวกัน ดังข้อความที่กล่าวว่า

“ฉันจะบอกความลับให้เธอฟังอย่างหนึ่งนะ ตอนเด็ก ๆ ฉันก็มีปัญหาเดียวกับเธอเลย ฉันอ่านออกช้ากว่าเพื่อน ๆ ในห้องมาก กว่าอ่านออกก็อายุแปดขวบแล้ว แถมยังเขียนผิด ๆ ถูก ๆ ทุกวันนี้มาเรียนที่อังกฤษต้องใช้ภาษาที่ไม่คุ้นเคย ทำให้ฉันเขียนรายงานช้ามาก ๆ เลยแหละ” ลิซ่าอยากให้โบว์รู้ว่าเธอเข้าใจความรู้สึกของเขามาก ๆ เพราะเธอเองก็เจอปัญหาเดียวกับเขามาก่อน

“คุณเนี่ยนะ ผมคิดว่าคุณต้องเก่งมาก ๆ จึงสามารถทำงานตรงนี้ได้” โบว์ไม่อยากจะเชื่อว่าลิซ่าจะมีปัญหาเดียวกับเขา

“เชื่อฉันเถอะ กว่าฉันจะมาอยู่ตรงนี้ได้มันไม่ง่าย แต่ก็ใช่ว่าจะเป็นไปไม่ได้ จริงไหม”

“คุณฉลาดนี่นา” เด็กชายบอก

“ถ้าเธอเชื่อว่าฉันฉลาด เธอก็ต้องเชื่อว่าตัวเองฉลาดเช่นกัน การที่ฉันอ่านไม่ได้ ไม่ได้แปลว่าฉันโง่ จริงไหม” ลิซ่าตอบกลับ

“ครับ ผมเชื่อคุณแล้ว” โบว์ยอมเชื่อนักจิตวิทยาของเขาแต่โดยดี

“ตอนนี้ ยังไม่ต้องรีบเชื่อหรอก ฉันอยากให้เธอลงมือทำและฝึกฝนสิ่งที่เธอไม่เคยลองทำ ถ้าสงสัยว่าตัวเองทำมันได้ดีไหม ให้ไปลองทำดูก่อน แล้วอะไรที่ทำไม่ได้ อย่ายอมแพ้ ฝึกฝนไปเรื่อย ๆ แล้วจะดีขึ้นเอง” ลิซ่ายิ้มให้เด็กชาย

“ครับบลิซ่า” เด็กชายยิ้มตอบให้เธอ

(เมริษา ยอดมณฑป : 164)

และตอนที่กล่าวถึงความพยายามในการพัฒนาตนเองของลิซ่า นักจิตวิทยา ดังข้อความที่กล่าวว่า

ประการที่สองเธอเป็นเพียงนักจิตวิทยาฝึกหัด ดังนั้นก็ถูกต้องแล้วที่เธอต้องทำผิดพลาดอีกเยอะ เพราะเธอยังต้องฝึกฝนอีกมาก ฉะนั้นในฐานะที่ปรึกษาของเธอ มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบต่อการกระทำของเธอทุกอย่าง ดังนั้นเธอไม่ต้องกังวลอะไรอีก ถ้าฉันบอกว่าเธอทำได้ แง่ตามว่าเธอทำได้จริง ๆ ตอนนี้สบายใจขึ้นไหม

เป็นครั้งแรกที่คุณหมอสตีฟพูดว่ายาวตั้งแต่ลิซ่าเคยได้ยินมา
 “ขอบคุณค่ะคุณหมอ” ในที่สุดลิซ่าก็ยิ้มออกมาได้ หลังจากเก็บความไม่สบายใจนี้อยู่
 คนเดียวมาหลายวัน
 “ฉันดีใจที่เห็นเธอยิ้มได้นะ แปลว่าเธอพร้อมลุยต่อแล้ว” คุณหมอบีบปากก่อนเดินจาก
 ไป
 เมื่อความกังวลอันหนักอึ้งหายไป พลังใจก็กลับมาเต็มเปี่ยม
 “เฮอะ มาลุยกัน” ลิซ่าบอกกับตัวเอง
 (เมริษา ยอดมณฑป : 24)

จากข้อความข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ความพยายามเป็นคุณธรรมสำคัญที่ปรากฏใน
 วรรณกรรมเยาวชน โดยผู้เขียนวรรณกรรมนำเสนอคุณลักษณะของความพยายามผ่านพฤติกรรมของ
 ตัวละครเอกในเรื่อง ชี้ให้เห็นว่าคุณธรรมด้านความพยายามเป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่
 เยาวชนควรได้รับการปลูกฝังเพื่อให้มีพฤติกรรมเป็นไปตามที่สังคมคาดหวัง

3.1.2 การทำความดี

วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลทั้ง 4 เรื่อง เน้นให้เห็นว่า หากคนเรามุ่งมั่นทำ
 ความดีแล้ว ไม่ต้องคำนึงว่าใครจะกล่าวถึงเราว่าอย่างไร หรือใครจะถึงเราในแง่มุมใด ขอเพียงให้เรา
 ทำความดี เช่น ในเรื่องเมื่อทำเต็มที่ให้รู้ดีที่สุด กล่าวถึง การทำความดีว่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง
 ดังข้อความที่กล่าวว่า

ไม่ว่าเราจะทำดีแค่ไหน
 ก็จะมีคนไม่ชอบเรา เกลียดเรา
 นินทาว่าร้าย หรือวิจารณ์อยู่ดี

ทำแบบไร้เหตุผล
 ไม่ได้มาดีเพื่อให้เราพัฒนา
 แต่มาด้วยอารมณ์ล้วน ๆ

เราเรื่องสิ่งเหล่านี้ไม่ได้
ไม่ว่าจะเราจะทำดี ทำไม่ดี หรือไม่ทำอะไรเลย
ก็จะมีคนเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยเสมอ

เพราะฉะนั้นไม่ต้องกลัว
หากตอนนี้เรากำลังทำสิ่งที่ดีอยู่
ขอให้ทำต่อไป

(Think เดียวก็เปลี่ยนได้ : 8)

จากข้อความนี้จะเห็นได้ว่าวรรณกรรมเรื่อง เมื่อทำเต็มที่ให้ความสำคัญเรื่องการมุ่งใน
ทำความดี โดยไม่ต้องสนใจคำวิพากษ์วิจารณ์ หรือคำติเตียน โดยพฤติกรรมนั้นต้องผ่านการพิจารณา
อย่างรอบคอบแล้วให้ลงมือทำความดี

3.1.3 การสร้างความสุข

ความสุขของคนเรานั้น สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ในตัวเอง โดยพิจารณาหรือ
มองเห็นเรื่องราวต่าง ๆ ในแง่มุมบวก โดยเฉพาะการสร้างความสุขจากสิ่งที่อยู่รอบตัว เช่น ใน
วรรณกรรมเรื่องเมื่อทำเต็มที่ ให้คิดเสมอว่ามันดีที่สุด กล่าวถึงการสร้างความสุขให้กับตนเองจากสิ่งที่
อยู่ใกล้ตัว ดังข้อความที่กล่าวว่า

ผมว่าความสุขเป็นหนึ่งในเหตุผลที่ยอมรับได้
เราอนุญาตให้ตัวเองมีความสุข
จากสิ่งเล็ก ๆ ที่ทำในทุกวันได้
ดูหนัง อ่านหนังสือ ท่องเที่ยวบ้าง
เล่นกับแมว เล่นกับหมา
ออกไปเดินเล่น ถ่ายรูป

เพราะบางสิ่งถ้าไม่รีบทำตอนนี้

ในอนาคตข้างหน้า

เราอาจจะทำไม่ได้แล้วก็ได้นะ

(Think เดียวก็เปลี่ยนได้ : 18)

และข้อความที่กล่าวว่า

ความสุขไม่ใช่ของหายาก

บางทีความสุขอาจจะเป็นเรื่องที่แสนเรียบง่าย

แต่เราชอบไปทำให้มันยุ่งยากและซับซ้อน

สำหรับบางคน แค่ได้ตื่นนอนเช้า ๆ

เดินออกมาสูดอากาศบริสุทธิ์

เดินยัดเส้นยัดสาย

กินของที่ชอบ

อ่านหนังสือ

ฟังเสียงบรรยากาศของยามเช้า

แค่นี้.....ก็มีความสุขได้แล้ว

(Think เดียวก็เปลี่ยนได้ : 158)

จากข้อความนี้จะเห็นได้ว่าวรรณกรรมเรื่อง วรรณกรรมเรื่องเมื่อทำเต็มที่ ให้คิดเสมอว่ามันดีที่สุด ให้ความสำคัญกับเรื่อง ความสุขที่เกิดขึ้นรอบตัวโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตของเยาวชน นอกจากนี้วรรณกรรมเรื่อง พุงหญ้า ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม ยังกล่าวถึงการสร้างความสุขในตนเอง และความพึงพอใจในตนเองของตัวละครเอกของเรื่องซึ่งสะท้อนให้เห็นความสุขและความสนุกสนานจากสิ่งที่ตนเองมีอยู่รอบกาย กังข้อความที่กล่าวว่า

พอกลับจากนาพร้อมแหบนไหล่ ฟัสไปสะพายข้องใบโตเดินตามหลัง พ่อจัดการพาด
แหไว้บนราวลวดที่แม่ใช้ตากผ้า ฟัสไปขึ้นบันไดเรือนมาพร้อมข้องที่หนักผิดปกติ

พี่สไปรบอก “แม่....พ่อได้ปลาช่อนใหญ่มาสี่ตัว”

แม่มองผ่านชานเรือนไปยังต้นมะขาม ไล่สายตาดูยอดอ่อนของมันครู่หนึ่ง หันมาทางผมแล้วออกคำสั่ง

“โง่ เอ็งไปเก็บยอดมะขามอ่อน พຸ່งนี้แม่จะต้มปลาช่อน เพื่อไปให้ลุงทองดีของเอ็งด้วย เอ็งจะได้เห็นม้าเทศใกล้ ๆ แต่อย่าไปขี่เข้าเขียว ระวังม้ามันจะเตะเอา”

ผมป็นไปเก็บยอดมะขามอ่อนด้วยความรำใจ นึกถึงพຸ່งนี้จะได้เห็นม้าเทศใกล้ ๆ ลุงทองดีไม่ยอมให้ผมถูกมันเตะหรือ ผมเองก็จะไม่เข้าไปใกล้มันตามลำพัง ผมจะรับปากแม่อย่างเด็กว่านอนสอนง่ายทุกอย่าง แต่พอไปถึงบ้านลุงทองดีแล้ว ผมจะบอกว่าแม่ทำแกงปลาช่อนมาเป็นคำจ้าง แลกกับลุงทองดีพาผมขี่ม้า

(เอกอรุณ : 36)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่ามนุษย์สามารถสร้างความสุขได้จากสิ่งที่อยู่รอบตัว ดังเช่น “โง่” ตัวละครเอกในเรื่องสามารถสร้างความสุขได้จากสภาพแวดล้อมรอบตัว โดยหากที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องพຸ່งหญ้า ป่าข้าว เจ้าเขากง และผม ย้อนนำเสนอภาพชนบทของไทยในอดีต ตัวละครสะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนสามารถสร้างความสุขได้จากสิ่งรอบตัว ดังนั้น คุณธรรมประการหนึ่งที่สำคัญและมุ่งให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติตามต้นแบบ คือ การสร้างความสุขให้ตนเองจากสิ่งรอบข้าง โดยต้องไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น

3.1.4 การยอมรับในการตัดสินใจและการกระทำของตนเอง

การยอมรับในการตัดสินใจและการกระทำของตนเอง เป็นกระบวนการทางสังคมที่จะช่วยให้บุคคลเพิ่มความสามารถในการควบคุมสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต เป็นกระบวนการที่ผลักดันให้บุคคลเป็นผู้ดูแลตนเอง โดยใช้ศักยภาพที่บุคคลมีอย่างเต็มที่มาแก้ปัญหาที่บุคคลให้คุณค่า วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัล เน้นเรื่องการยอมรับในการตัดสินใจและการกระทำของตนเอง เช่น วรรณกรรมเรื่อง ขอบคุณที่อยู่ด้วยกันเมื่อบัณเฑาะ์ได้ทำผิดก็ยอมรับผลของการกระทำนั้น ดังข้อความที่กล่าวว่า

“หา นี่ไม่ใช่บ้านนายเหรอ ขโมยนี่นา” ปันณ์พูดยังไม่ทันขาดคำก็ได้ยินเสียงชายคนหนึ่งดังขึ้น

“พวกเด็กขี้ขโมย!”

“ยื่นทำอะไรล่ะ หนีสึ” ปันใหญ่คิดว่ากระเป๋าคำว่ากระเป๋านักเรียนแล้ววิ่งแจ้นไปก่อน ปันณ์ตกใจรีบวิ่งตามไปติด ๆ แต่เมื่อเด็กทั้งสองคนมองเห็นรั้วบ้านก็พบว่ารั้วบ้านนั้นปิดเสียแล้ว เมื่อปันใหญ่ไปถึงประตูรั้วให้เปิดออก แต่ดูเหมือนว่าประตูรั้วจะล็อกอัตโนมัติ

ลุงคนนั้นเดินตามมาอย่างใจเย็น โยนรีโมตคอนโทรลที่ใช้ปิดไปเมื่อสักครู่นอย่างสบายใจ

.....

(กนก วิบูลย์พัฒน์ : 18)

และ

“ไม่ใช่เรื่องธรรมดาเน นายไม่โกรธแต่นายรู้สึกไม่ดีไม่ใช่หรอ พอกับย่าแค่ไม่อยากให้นาย ทะเลาะกับพี่มากกว่า แต่ไม่รู้จะทำยังไงก็เลยบอกนายแบบนี้ นายไม่มีทางชอบแน่ ๆ ที่คนมาว่าทั้งอ้วนทั้งโง่” เด็กทั้งสองคนเสียบกันไปสักพัก

“เออ ขอโทษ” ปันใหญ่พูดขึ้นก่อน

ปันณ์เริ่มอยากร้องไห้ เธอรู้สึกไม่ดีเลยที่ปันใหญ่พูดขอโทษ เธอชกปันใหญ่ไปแล้วนี่ ปันใหญ่จะมาขอโทษเธออีกทำไม ปันใหญ่ไม่ใช่คนนิสัยเสีย แต่ที่เธอคนอื่น เพราะถูกสอนให้เข้าใจว่าการเอาจุดอ่อนของคนมาพูดเป็นเรื่องธรรมดา เธอไม่ควรใช้กำลังจริง ๆ เพราะเป็นการกระทำที่รุนแรงเกินไปและกลับไป แก้อะไรได้ยาก

“เราก็ออโทษนะ” ปันณ์บอกปันใหญ่และคราวนี้เธอพูดด้วยความเต็มใจ

ขอโทษนะ รอบนี้เราพลาดไปแล้ว วันหลังเราจะพูดก่อนเธอ

(กนก วิบูลย์พัฒน์ : 21)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่าเยาวชนควรมีคุณธรรมในด้านการยอมรับผลของการกระทำของตนเองและควรจะต้องยอมรับผลไม่ว่าจะเป็นด้านที่ดีหรือด้านที่ไม่ดีเพื่อปรับปรุงแก้ไข ดังนั้นการยอมรับผลในการกระทำหรือการยอมรับผลในการแสดงพฤติกรรมใดใดออกไปเป็นสิ่งที่พึงกระทำอย่างที่สุด

3.1.5 การลงมือทำ

วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเน้นย้ำความสำคัญเรื่องการลงมือทำและชี้ให้เห็นว่า “การกระทำสำคัญกว่าคำพูด” ซึ่งการกระทำในสิ่งที่พึงควร และเหมาะสมเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่เยาวชนควรได้รับการปลูกฝัง วรรณกรรมเยาวชนทั้ง 4 เรื่อง แสดงเนื้อหาและแนวคิดด้านการลงมือทำ หรือการเสนอแนะให้ตัวละครในเรื่อง “ลองลงมือทำ” แม้จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ก็ตาม เช่น ข้อความที่กล่าวว่า

คนเราทุกคนต้องการความมั่นใจ
แต่ในบางครั้งคำพูดเพียงอย่างเดียวมันไม่พอ

ขอให้เชื่อใน “เวลา”
มันจะเผยร่างของสิ่งที่พูดออกมา
ยิ่งสิ่งที่เขาพูดหนักแน่นมากเพียงใด
ผลลัพธ์จากการกระทำของเขา
ก็จะยิ่งแจ่มชัดมากขึ้นเท่านั้น

คนเป็นพ่อเป็นแม่จะยังกังวลเกี่ยวกับอนาคตของลูก
จนกว่าพวกเขาจะเห็นว่า
ลูก ๆ มีความรับผิดชอบต่อชีวิตได้จริง ๆ
จากการกระทำ ไม่ใช่เพียงแค่คำพูด

คนเป็นคู่รักจะยังกังวลในความสัมพันธ์ที่คลุมเครือ
จนกว่าคนรักของเขาจะบอกรักด้วยกัณฑ์กระทำที่ชัดเจน
คนเป็นนักฝันจะเลิกเพ้อฝัน
จนกว่าเขาจะลงมือปฏิบัติทำความฝันให้เป็นจริง

เกือบทุกอย่างต้องการ “ผลลัพธ์จากการกระทำ”

แค่พูดมันง่ายไป ใครก็พูดได้

จะพูดให้สวยหรูขนาดไหนก็ยอมได้

แต่ผลลัพธ์ของการกระทำที่หนักแน่น

อดทน มีวินัย ไม่ยอมแพ้ต่อกาลเวลา

จะแสดงให้เห็นมากกว่าคำพูดได้เสมอ

(Think เดียวก็เปลี่ยนได้ : 46-47)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่าวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง เมื่อทำเต็มที่ให้คิดว่ดีที่สุด ให้ความสำคัญกับการลงมือทำให้ประสบผลสำเร็จของบุคคล รวมทั้งพยายามชี้แนะให้ผู้อ่านเห็นว่าการกระทำของบุคคลสำคัญแม้บุคคลนั้นจะถูกกล่าวถึงจากคนอื่นๆ ในทางที่แตกต่างไป ดังข้อความที่ว่า

ปณณรุดีว่าฟ้าใสไม่ใช่แค่หน้าตาน่ารัก เสียงยังอ่อนหวานและมารยาทก็งดงาม แต่อย่างน้อยเธอก็รู้สึกว่าคุณหน้าตาธรรมดาอย่างเธออาจพอมีโอกาสอยู่บ้าง อย่างน้อยก็ยังมีความหวังที่ไม่ได้มองว่าฟ้าใสน่ารักกว่าเธอทันทีที่ตาเห็น คนอย่างเธอจะได้มีเวลาแสดงถึงนิสัยของตัวเองซึ่งอาจจะดีหรือไม่ดีก็ได้ และฟ้าใสก็คงใช้เวลาแสดงนิสัยของตัวเองเหมือนกัน กว่าโลกของเราจะไปถึงวันนั้น วันที่คนมองเห็นที่จิตใจก่อนหน้าตาหรือท่าทางภายนอก อย่างน้อยตอนนี้ในโลกใบนี้ก็มีคนกลุ่มหนึ่งที่คอยเตือนให้เราว่าสุดท้ายแล้วจิตใจและการกระทำก็เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด

(กนก รัตนวิบูลย์ : 56)

จากข้อความนี้จะเห็นได้ว่า วรรณกรรมเยาวชนเรื่องขอบคุณที่อยู่ด้วยกันให้ความสำคัญกับเรื่องการพิจารณาคนจากการกระทำมากกว่าการตัดสินคนจากคำพูดของผู้อื่น เป็นการกระตุ้นให้ผู้อ่านเห็นว่าการกระทำสำคัญกว่าคำพูดเสมอ

3.1.6 ความกล้า

ความกล้า หมายถึง การแสดงความสุขความสามารถที่จะกระทำหรือแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา ท่ามกลางที่ชุมชนที่ประชุมที่มีคนอยู่จำนวนมาก ๆ โดยที่แสดงออกมานั้นจะต้องเป็นสิ่งที่ดี สร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ และคนในสังคมยอมรับ

การแสดงความกล้าที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน ผู้กระทำจะมีความมั่นใจในตนเอง ไม่วิตกกังวล ไม่ขลาดกลัว เมื่อแสดงความสามารถออกมาปรากฏให้ผู้อื่นเห็นความสามารถหรือมีแววก็น่าส่งเสริมให้กระทำสิ่งนั้นให้ดียิ่งๆ ขึ้นไปซึ่งจะต่างจากคนที่ขลาดกลัว หรือต่างจากคนที่ชอบปกปิดไม่แสดง ความสามารถนั้น ๆ ให้ผู้อื่นพบเห็น ดังข้อความที่ปรากฏในเรื่อง

การเริ่มต้นใหม่อาจจะยาก
แต่มันดีกว่าการฝันที่ไม่ใช่หรือ

ยิ่งเราใช้เวลาในบางจุดที่ไม่ชอบนานมากเท่าไร
เราก็ยิ่งเสียเวลาในพื้นที่แห่งความสุขไปมากเท่านั้น

ถ้ารู้ว่าอะไรมันไม่ใช่
ก็ถอยออกมา
อย่าถลำลึกไปมากกว่านี้
ทั้งในเรื่องของชีวิต
การงาน ความฝัน
และความสัมพันธ์
โลกยังมีประตูอีกหลายบาน
ให้เราได้เลือกเดิน

(Think เดียวก็เปลี่ยนได้ : 27)

วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเรื่อง เมื่อทำเต็มที่ให้คิดเสมอว่ามันดีที่สุด ชี้ให้เห็นว่าความกล้าเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต กล้าที่จะเลือกเดินตามชีวิต ตามการงาน ตามความฝัน สะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนควรจะต้องกล้าทำ กล้าเลือกในทางที่เหมาะสมกับตนเอง สามารถเรียนรู้และทดลองได้เสมอ ความกล้าที่จะเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตจึงเป็นคุณธรรมประการหนึ่งที่เยาวชนควรได้รับการสนับสนุน และพัฒนา โดยอาจเริ่มต้นจากการปลูกฝัง “ความกล้า” จากสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ในวรรณกรรมเรื่อง หุ่นภูษา ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม สร้างตัวละครให้แสดงความกล้าในการตอบคำถามชิงของรางวัล ดังข้อความที่กล่าวว่า

แล้วครูซึ่งทำหน้าที่โฆษกก็เรียกตัวแทนโรงเรียนเรา เด็กชายสมชิต ทุลใจ เด็กหญิงนางเยาว์ ผิวนวล ครูโนรีไม่ได้เดินไปส่งครูหญิงสองคนมาจูงมือเราขึ้นไปยังเวที
ผมรู้ว่าแข่งขาสั้น ยังไม่ทันได้จับฉลากคำถาม โฆษกก็ยื่นไมโครโฟนมาจ่อปากให้ผมแนะนำตัว

“ผมเด็กชายสมชิต ทุลใจ อายุเก้าปี ชั้น ป. 3 โรงเรียนสองโนนสามัคคีพัฒนา”
เป็นครั้งแรกในชีวิตที่ผมได้พูดใส่ไมโครโฟน และขึ้นมายืนบนเวทีต่อหน้าคนจำนวนมาก ผมพูดได้ไม่ฉะฉานเหมือนที่ตั้งใจไว้ เสียงสั่นด้วย พูดจบแล้วก็ก้มหน้ามองพื้น ...

คำถามประวัติศาสตร์ ผมเองก็ตอบได้ ประธานาธิบดีคนแรกของอเมริกา เห็นนางเยาว์ยืนนิ่ง ผมอยากเดินไปกระชับข้างหูเธอ จอร์จ วอชิงตัน

นางเยาว์ ตอบคำถามเสียงสั่น “อับราฮัม ลินคอล์น” โฆษกเฉลย...เป็นคำตอบที่ผิด
ครูโนรียืนนิ่งอยู่อีกด้าน กลุ่มเพื่อนร่วมโรงเรียนก็พร้อมกันเงยผมจับฉลากได้คำถามวิทยาศาสตร์ ทั้งที่อยากตอบเกี่ยวกับวรรณคดีไทย มนุษย์คนแรกที่ขึ้นไปเหยียบดวงจันทร์
ทันทีที่ไม่โครโฟนเลื่อนมาจ่อใกล้ปาก ผมตอบออกไปเต็มเสียง

“นีล อาร์มสตรอง”

ครูโนรียิ้มกว้าง กลุ่มเพื่อนยังยืนนิ่งจนโฆษกเฉลยว่าถูกต้อง เสียงเฮลั่นดังประสานมาจากทุกทิศ

ผมกับนางเยาว์เดินลงเวทีพร้อมหอบของรางวัล โฆษกเอ่ยชมเป็นนักเรียนชั้น ป. 3 ที่เก่งมากและเป็นคนเดียวที่เป็นตัวแทนมาตอบปัญหาที่ไม่ได้เรียนอยู่ชั้นสูงสุดของโรงเรียน

(เอกอรุณ : 89-90)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าความกล้าเป็นคุณธรรมสำคัญที่ควรปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิดกับเยาวชน โดยสามารถปลูกฝังได้ทั้งจากครอบครัว จากสถานศึกษา รวมทั้งจากตัวเยาวชนที่ต้องมีความกล้าเผชิญทุกเรื่องในชีวิต

3.1.7 การยอมรับในความผิดพลาด

การยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง เป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ไม่ว่าผลจะออกมาในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ตาม โดยไม่โยนความผิดไปให้ผู้อื่น แล้วนำข้อผิดพลาดเหล่านั้นมาปรับปรุง แก้ไข พัฒนา เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาอีก เช่น ความรับผิดชอบต่องานหรือหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วงตามที่ได้รับมอบหมายหรือที่กำหนดไว้ วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลแสดงพฤติกรรมของเยาวชนที่ปรากฏในวรรณกรรมทั้ง 4 เรื่อง ด้านการยอมรับข้อผิดพลาดผ่านพฤติกรรมตัวละครในเรื่องว่า เยาวชนควรยอมรับข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น โดยไม่กล่าวโทษผู้อื่นเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และพร้อมเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ เช่น วรรณกรรมเยาวชนเรื่องขอบคุนที่อยู่ด้วยกัน ปณณั ตัวละครเอกในเรื่องแสดงพฤติกรรมที่ยอมรับในความผิดพลาดและพร้อมที่จะขอโทษ และแก้ไขให้ดีขึ้น ดังข้อความที่ว่า

ปณณัคิดว่าวิธีที่ดีที่สุดคือเดินไปยื่นจดหมายให้นายปิ่นใหญ่นอกโรงเรียน เพราะจะได้ไม่มีใครเห็น หลังเลิกเรียนปณณัจึงแอบตามปิ่นใหญ่ออกนอกโรงเรียนไป เมื่อปิ่นใหญ่เดินออกจากโรงเรียน เลี้ยวซ้าย แล้วก็เลี้ยวขวา แต่ว่าเป็นระยะทางที่ไปไกลพอสมควร ปณณัจึงรวบรวมความกล้าเอาจดหมายไปยื่นไม่ได้เสียที....

เอาละ ยื่น ๆ จดหมายไปเสียทีจะได้จบ ๆ ไป

“นี่ เอาไป” ปณณัยื่นจดหมายให้ปิ่นใหญ่แล้วรีบหันหลังกลับเตรียมเดินจากไปอย่างรวดเร็ว

“เดี๋ยวสิ” เสียงปิ่นใหญ่มองมาจากรูปร่างหลัง

“อะไร”

“เธอจะขอโทษแค่นี้เองหรอ ไม่ลงทุนเลยนะ มาจับบันไดให้เราเดี๋ยวนี้เลย”

“เออ เออ ก็ได้” ปณณัไม่ค่อยเต็มใจนักแต่ก็จับบันไดให้ปิ่นใหญ่ปิ่นขึ้นไปที่เก็บมะม่วง ปิ่นใหญ่โยนมะม่วงลงมาสามลูก พอปิ่นลงมาก็ยื่นมะม่วงลูกหนึ่งให้ปณณั

(กนก วิบูลพัฒน์ : 17-18)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่าตัวละครเอกในเรื่องยอมรับความผิดพลาดของตนเอง และพร้อมที่จะกล่าวขอโทษเพื่อนให้สถานการณ์คลี่คลายรวมทั้งให้ตัวละครได้เรียนรู้และเริ่มเปิดใจกับเพื่อนเพื่อสร้างมิตรภาพด้วย

การยอมรับในความผิดพลาดของตัวละครในวรรณกรรมเรื่อง หุ่นหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม ยังสะท้อนให้เห็นให้การยอมรับสั่งสอนของครอบครัวเรื่องการยอมรับผิดและเรียนรู้ ไม่ให้เกิดความผิดพลาดเพื่อสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้กับ “ไข่ง” ตัวละครเอกในเรื่อง ดังเช่น ตอนที่ไข่งไปหยิบไขเปิดของยายมาโดยไม่ได้อำนาจ ตัวละครแม่และยายสอนไข่งให้ยอมรับและปรับพฤติกรรม ดังข้อความที่ว่า

แม่ยิ้มน้อย ๆ “เอ็งไปได้มาจากไหน”

ผมหยิบไขเปิดที่สองและสาม ยื่นให้แม่แล้วชี้ไปทางป่าละเมาะ

“ไขเปิดของยายเอ็งสินี ยายให้เอ็งมาหรือเปล่า”

ผมบอกตามตรง “ผมเจอที่ได้ฟุ่มไม้”

แม่หุบยิ้ม “เอ็งเก็บมากี่ใบ เอาออกมาให้หมด”

ไขเปิด 10 ฟองวางอยู่บนพื้นกระดานแล้ว แม่จ้องดูมันเงียบ ๆ อึดใจต่อมาแม่ก็สั่งให้ผมเอาใส่ย่าม

“เอ็งเอาไขเปิดคืนให้ยาย” แม่บอก

ผมเถียงแม่ในใจ ไขเปิดทั้งหมดยายไม่ได้ให้มา แม่จะให้ผมเอาไปคืนได้อย่างไรผมเก็บมันมาจากฟุ่มไม้ ไม่มีใครเป็นเจ้าของ ไขเปิดทั้งสิบฟองก็เหมือนนกในป่า และก็เหมือนกบเขียดในท้องทุ่ง ใครจับได้ก็เป็นของคนนั้น

เรากินน้ำพริกกับผักต้มติดต่อกันมาหลายวัน ไขเปิดต้องเป็นของครอบครัวเราแม่จะได้มีแรงทอผ้า พ่อก็สานกระติบข้าวได้เยอะขึ้น

ผมหน้าอตอบแม่ไปว่า “มันไม่ใช่ของยาย มันเป็นไขเปิดของผม”

แม่ยิ้ม “เอ็งต้องเอาไปคืน ยายจะแบ่งให้ก็ไปก็ตามแต่ยาย”

ผมสั่นหัว “ไม่ไป”

แม่หยิบไข่ทั้งหมดลงย่ามผ้าของผม เดินลงบันไดเรือนผ้าแดดยามเช้าลับไปทางป่าละเมาะ ผมทั้งโกรธทั้งหิว ลงจากบ้านเดินไปหาเจ้าเขากาง วันนี้ผมยังไม่ได้ตักน้ำให้มันกิน และไม่คิดจะหาอะไรให้มันตลอดทั้งวันหากผมยังไม่ได้กินไข่เปิด

คนหิว ควายก็ต้องอด หากแม่กลับมาตัวเปล่า ผมก็จะโกรธนานเป็นวัน และจะโกรธยายนานเป็นปีอีกด้วย

ผมเอนตัวนอนลงใต้ร่มไม้ แอบลี้มตามองขณะแม่เดินกลับตัวเปล่า ย่ามผ้าที่ผมใส่ ลูกหินในมือแม่ปลิวสะบัดไปมา ผมตั้งใจจะโกรธแม่สักเดือนหนึ่ง และไม่พูดกับยายอีกสักสามสี่ปี โตขึ้นผมจะหนีออกจากบ้าน...

ยายตามแม่มาห่าง ๆ มือซ้ายรั้งชายผ้าถุง มือขวาถือเรือวไม้น้ำไผ่รวมคว้นอันเดิม เสียงยายแปร่นมาแต่ไกล “ไหน...ไอ้ชู้โม้ยไปมุดหัวอยู่ไหน เกนนักชู้ใหม่ มึงมาให้กูเชี่ยนชะดี ๆ

...

ยายจ้องหน้าผม “แกวนี่มีเปิดของใครบ้าง มึงบอกมา”

“ก็เปิดของยาย”

“มีแต่เปิดของกู แล้วเป็นของใครที่ไหนจะมาไข่ทิ้งไว้แกวนี่”

“ไม่รู้รู้ละ ถ้าเปิดของยายไข่ มันก็ต้องอยู่บ้านยาย”

...

ผมนั่งเช็ดน้ำตา ไม่หันไปทางพ่อและแม่ นึกถึงอ้อมกอดของยายที่ยังอุ่นอยู่ในความรู้สึก หลังจากที่ถูกไข่เปิดให้ผม พร้อมมอบไข่ไก่ให้อีกห้าฟองและขนมอีกถุงเล็ก ๆ

“เป็นเด็กดีอย่าดื้อ” ยายพูดกับผมด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้ม “ไม่ว่าไก่หรือเปิดที่กูเลี้ยง มันจะออกไปมาเท่าไร ก็เป็นของลูก ๆ หลาน ๆ ทั้งหมด อย่าดื้อ พ่อพูดแม่สอนก็ต้องเชื่อฟัง เจออะไรที่ไม่ใช่ของตัวเอง มึงต้องเอาไปส่งคืนเขาก่อน”

(เอกอรุณ : 80-83)

จากข้อความนี้จะเห็นได้ว่าการยอมรับในข้อผิดพลาดของตนเองเป็นสิ่งที่สำคัญ เยาวชนควรได้รับการชี้แนะแนวทางให้รู้ผิดชอบชั่วดี เพื่อได้พัฒนาคุณลักษณะนิสัยส่วนตัวได้เต็ม

ศักยภาพ ซึ่งในกระบวนการนี้ครอบครัวมักมีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมด้านนี้โดยการอบรมสั่งสอนและปลูกฝังพฤติกรรมให้เป็นไปตามครรลองของสังคม

3.2 ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม

การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขนั้น สมาชิกในสังคมจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในด้านต่างๆ เช่น ความมีน้ำใจช่วยเหลือ การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การให้เกียรติกัน มีความสามัคคีและร่วมมือกันพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า ดังนั้นบุคคลจึงจำเป็นต้องเรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม รู้ว่าควรจะต้องประพฤติปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้เกิดการยอมรับ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลปรากฏคุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนี้

3.2.1 การให้เกียรติผู้อื่น

การให้เกียรติผู้อื่น เป็นลักษณะนิสัยพื้นฐานสำหรับการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม การให้เกียรติเป็น การให้ความเคารพนับถือและยอมรับในความสามารถของผู้อื่น ใช้กริยาวาจาสุภาพ อ่อนน้อม ที่แสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว คำนึงถึงผู้อื่น แสดงความเคารพอย่างเหมาะสม รับฟังความคิดเห็นผู้อื่นโดยปราศจากอคติ ไม่ทำให้ผู้อื่นเสียหน้า เอาใจเขามาใส่ใจเรา และใส่ใจต่อผู้อื่น ทั้งยามทุกข์และสุข โดยร่วมดีใจ หรือให้กำลังใจ และเสนอแนวทางการแก้ปัญหาเมื่อได้รับการร้องขอ มีความจริงใจต่อผู้อื่นทั้งในการให้บริการ และการดูแลปกป้องสิทธิประโยชน์ ทำให้ได้รับสิทธิที่ควรจะได้โดยตรงไปตรงมา และประพฤติปฏิบัติต่อเขาด้วยความเคารพ เช่นเดียวกับที่เราต้องการให้เขากระทำต่อเรา ในวรรณกรรมเยาวชนเน้นการให้เกียรติผู้อื่นโดยการแสดงความสุภาพ ทางวาจา เช่น วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง Becoming a Butterfly : การเดินทางของผีเสื้อหลากสี

“ไปหยิบกระดุมมาให้หน่อย” เธอสั่ง

ในครั้งแรกนักจิตวิทยาฝึกหัดยอมไปหยิบให้เธอแต่โดยดี

แต่ในครั้งที่สองเด็กหญิงสั่งเธออีกว่า “ไปเอาช้อนมาทีสิ”

“หนูสั่งฉันให้ไปหยิบของให้หนูถึงสองครั้งแล้ว ถ้าหนูพูดข้อดีๆ ฉันคงรู้สึกอยากทำให้ หนูมากกว่านี้” ลิซ่าสะท้อนสิ่งที่ลอราทำและความรู้สึกที่เธอมีต่อเด็กหญิงให้เธอได้รับรู้

“...”ช่วยหยิบซ่อนให้หนูหน่อยค่ะ” ลอราพูดข้อดีๆ เป็นครั้งแรกในชีวิตของเธอก็ว่าได้ เพราะปกติแล้วเธอจะใช้คำสั่งกับทุกๆ คนในบ้านของเธอ และทุกคนก็ทำให้เพราะไม่กล้าขัดใจเจ้าหญิงของบ้าน

“ขอบคุณนะที่หนูพูดดีๆ ฉันขอบใจ” ลิซ่าตอบพร้อมเดินไปหยิบซ่อนพลาสติกให้เธอหมดชั่วโมงที่สาม ลิซ่ารู้สึกว่าเขาได้รู้จักเด็กหญิงขึ้นมามาก และคุณหมอสติฟก็เห็นด้วยอย่างมากในสิ่งที่เธอทำ

(เมริษา ยอดมณฑป : 52-53)

จากวรรณกรรมวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง Becoming a Butterfly : การเดินทางของผีเสื้อหลากสีแสดงให้เห็นคุณธรรมสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคม คือ การให้เกียรติกันโดยเน้นไปที่การให้เกียรติกันโดยการแสดงความสุภาพ คือ การแสดงกิริยาจาสุภาพไม่แสดงพฤติกรรมที่ก้าวร้าวรุนแรงต่อผู้อื่น ใช้วาจาสุภาพน้อมนวลในการสื่อสาร และการสร้างความเข้าใจกับผู้อื่นโดยการใช้เหตุผลเพื่อทำความเข้าใจร่วมกัน จากการแสดงพฤติกรรมดังกล่าวของตัวละครนับเป็นแบบอย่างในการพัฒนาคุณธรรมด้านการให้เกียรติผู้อื่นเพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข

3.2.2 การยอมรับในความแตกต่างของบุคคล

การยอมรับความแตกต่าง (Inclusion) คือ การเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยปราศจากอคติ (Prejudice) เพียงเพราะผู้อื่นมีความแตกต่างที่ไม่ใช่ความผิดหรือก่อความเสียหาย การสอนเยาวชนให้เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับความหลากหลายและการยอมรับความแตกต่าง ตั้งแต่วัยเยาว์จึงมีความสำคัญ เนื่องจากในสังคมปัจจุบันที่มีความแตกต่างมากมาย ความเข้าใจจะช่วยให้ทุกคนอยู่ในสังคมร่วมกันได้อย่างมีความสุข คุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันในสังคมปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัล โดยเน้นย้ำให้เห็นว่าการยอมรับความแตกต่างและความหลากหลายของบุคคลเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่ง เช่น

ในหลาย ๆ ครั้ง
ความทุกข์ที่เกิดขึ้น

มันเกิดมาจากความยึดติดในความคิดของเรา
 มากเกินไป
 พอเจออะไรไม่เข้าหูและเข้าตา
 หรือไม่ถูกใจ
 ในแบบที่เราคาดหวัง
 หลาย ๆ ครั้งก็พาลโมโห
 และก็ทุกข์ใจขึ้นมาทุกครั้ง

บางที่เราอาจเรียนรู้ถึงความแตกต่าง
 น้อยไปหน่อย
 ลองมองไปรอบตัวตอนนี้ดูสิ
 มีอะไรที่เหมือนกันบ้าง
 มีใครหรือสิ่งไหนที่เหมือนกันทั้งหมดบ้าง

ไม่มีเลย ใช่ไหม
 ขนาดฝาแฝดที่เกิดมาพร้อมๆ กัน
 ยังมีความแตกต่างให้ได้เห็นเลย

แล้วเราจะไปคาดหวังอะไรกับสิ่งอื่น ๆ
 ให้มันเป็นไปตามใจคิดทุกอย่าง

จะดีกว่าไหม ถ้าเรายึดติดความเป็นตัวเองให้น้อยลง
 มองออกไปว่า “เออ มันก็มีสิ่งที่แตกต่าง
 และไม่เหมือนที่เราคิดอยู่นี่หว่า”

(Think เดียวก็เปลี่ยนได้ : 30)

ข้อความที่ปรากฏในวรรณกรรม เรื่อง เมื่อทำเต็มที่ให้คิดเสมอว่ามันดีที่สุด ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์ทุกคนมีความหลากหลาย ดังนั้น การยอมรับในความแตกต่างของบุคคล เป็นสิ่งสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งปัจจุบันมนุษย์มีความเป็นปัจเจกบุคคล ลักษณะนิสัยที่แตกต่างกันมาก ดังนั้นการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งในด้านรูปลักษณ์ ความคิด และการแสดงออกที่แตกต่างกันจึงเป็นคุณลักษณะสำคัญของเยาวชนในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การยอมรับความหลากหลาย และความแตกต่างที่ทำให้ผู้คนมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งที่สามารถมองเห็นได้ เช่น อายุ เพศ รูปลักษณ์ภายนอก ความบกพร่องหรือความแตกต่างทางร่างกาย รวมทั้งลักษณะที่ไม่สามารถมองเห็นได้ เช่น ความเชื่อ ความคิด ประสบการณ์ ความชอบและความถนัดส่วนบุคคล เป็นต้น ดังเช่น วรรณกรรมเรื่อง ขอบคุณที่อยู่ด้วยกัน กล่าวถึงการยอมรับในความแตกต่างของเพื่อร่วมชั้นและยอมรับในความสามารถของเพื่อนร่วมชั้น ดังข้อความที่ว่า

น้ำค้างกับใบหม่อนเป็นฝาแฝดกัน แต่หน้าตาไม่เหมือนกันเสียทีเดียว แต่มีความ
ละม้ายคล้ายคลึงให้คนมองออกว่าเป็นพี่น้องกัน ส่วนเรื่องนิสัยของทั้งสองคนยิ่งแตกต่างกัน
ไปใหญ่ น้ำค้างมีความเป็นผู้ร่า และกล้าแสดงออก ส่วนใบหม่อนเป็นคนขี้อายและตื่นเวที

“ขอโทษทีนะ เธอเขียนบทอะดีเลย แต่เราเล่นไม่เอาไหน”

“ใบหม่อนเขาตื่นเวทีนะ ความจริงอยู่บ้านทำได้ทุกอย่างเลยนะ แต่ถ้ามีคนเกินห้าคน
ก็จะประมาทจนพูดอะไรไม่ออก” น้ำค้างอธิบาย

“อืม...ไม่เป็นไรหรอกเดี๋ยวทำๆไปก็ได้เองละ” บันตอบไปตามมารยาทแต่ความจริง
เธอแอบเสียดยาบหละครที่เธอตั้งใจเขียนเป็นอย่างดี ถ้าใบหม่อนเล่นไม่ดีละครก็จะไม่สนุก
แล้วคนก็จะไม่ชอบละครของเธอ

“ปณณคนเรามีสิ่งที่ถนัดและไม่ถนัด ปณณก็มีสิ่งที่ถนัดกับไม่ถนัดเหมือนกันนี่”
ครูหรรษาเตือนหลังจากปณณแะมาบ่นให้ครูหรรษาฟังตอนพักกลางวัน

(กนก วิบูลรัตน์ : 73)

จากข้อความนี้ชี้ให้เยาวชนเห็นว่าบุคคลมีความแตกต่างและหลากหลายทั้งในด้านความสามารถ บทบาท หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มนุษย์ทุกคนมีทั้งสิ่งที่ทำได้และทำไม่ได้การยอมรับในความแตกต่างได้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ในวรรณกรรมเรื่อง วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง Becoming a Butterfly : การเดินทางของผีเสื้อหลากสี ยังให้ความสำคัญเรื่องการยอมรับความแตกต่างของบุคคล เนืองด้วยเนื้อหาหลักของวรรณกรรมเรื่องนี้ กล่าวถึง เยาวชนที่ต้องเข้ารับคำปรึกษาจากนักจิตวิทยา ตัวละครทุกตัวในเรื่องจึงมีความแตกต่างและหลากหลายตามอาการของโรค และสภาวะผลกระทบทางจิตใจที่ได้รับ เช่น ตอนเด็กชายโทรโข่ง กล่าวถึงเด็กชายคนหนึ่งที่ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ และมักจะสบถ ถ้อยคำหยาบคายเสมอ คุณหมอเพียงอธิบายให้ผู้ฟังเท่านั้น ดังเช่นข้อความที่ว่า

“ฉันรามาช่วยเด็กคนนี้นักนัลิซ่า เวลาเธอเจอเขาอย่าตกใจกับเสียงสบถของเขาละ เขาไม่ได้ตั้งใจ แต่เขาควบคุมไม่ได้ เสียงนั้นดังใช้ได้ทีเดียว” คุณหมอสตีฟเตือนลิซ่าก่อนที่จะไปพบเด็กชายในบ่ายวันนี้”

(เมริษา ยอดมณฑป : 36)

จากวรรณกรรม เรื่อง Becoming a Butterfly : การเดินทางของผีเสื้อหลากสีชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของเยาวชนได้อย่างชัดเจนเนื้อหาของวรรณกรรมเรื่องนี้กล่าวถึง นักจิตวิทยาบำบัดที่เล่าประสบการณ์การทำงานของตนเองที่ต้องเป็นผู้ช่วยแพทย์และทำหน้าที่เป็นนักบำบัดเยาวชนที่มีปัญหาในโรงพยาบาลแห่งนี้ เนื้อหาในเรื่องเปิดเผยให้เห็นว่าในปัจจุบันเยาวชนมีความแตกต่างกันมากมายทั้งในด้านความคิด พฤติกรรมและการแสดงออก ดังนั้นการอยู่ร่วมกันในสังคมจึงต้องยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

3.2.3 การให้กำลังใจ

การให้กำลังใจมีพื้นฐานความคิดมาจากการมองเห็นสิ่งดี ๆ ของตัวเอง และชื่นชมในสิ่งนั้น การให้กำลังใจมีหลากหลายวิธี ในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลกล่าวถึงการให้กำลังใจกับบุคคลรอบข้างและส่งผลให้บุคคลนั้นพัฒนาหรือมีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีขึ้น การให้กำลังใจที่ปรากฏในวรรณกรรมทำได้หลายวิธี ทั้งการเป็นผู้ฟังที่ดี โดยการตั้งใจฟังเรื่องราวของอีกฝ่ายอย่างตั้งใจ ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้เขาได้ระบายอารมณ์ ความรู้สึก และความอัดอั้นใจออกมาได้บ้าง หน้าที่ของเราแค่ตั้งใจฟังโดยไม่ตัดสิน ดังที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง *Becoming a Butterfly* : การเดินทางของผีเสื้อหลากสี ที่กล่าวถึงลิซ่า นักจิตวิทยาฝึกหัดที่คอยรับฟังผู้อื่นเสมอ ดังข้อความที่ว่า

ประการที่สองเธอเป็นเพียงนักจิตวิทยาฝึกหัด ดังนั้น ก็ถูกต้องแล้วที่เธอต้องทำผิดพลาดอีกเยอะ เพราะเธอยังต้องฝึกฝนอีกมาก ฉะนั้นในฐานะที่ปรึกษาของเธอ มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบต่อการกระทำของเธอทุกอย่าง ดังนั้นเธอไม่ต้องกังวลอะไรอีก ถ้าฉันบอกว่าเธอทำได้ แข่งตามว่าเธอทำได้จริงๆตอนนี้สบายใจขึ้นไหม

เป็นครั้งแรกที่คุณหมอสติฟพูดยาวตั้งแต่ลิซ่าเคยได้ยินมา

“ขอบคุณค่ะคุณหมอ” ในที่สุดลิซ่าก็ยิ้มออกมาได้ หลังจากเก็บความไม่สบายใจนี้ไว้นานคนเดียวมาหลายวัน

“ฉันดีใจที่เห็นเธอยิ้มได้นะ แปลว่าเธอพร้อมลุยต่อแล้ว” คุณหมอบีบปากก่อนเดินจากไป

เมื่อความกังวลอันหนักอึ้งหายไป พลังใจก็กลับมาเต็มเปี่ยม

“เฮอะ มาลุยกัน” ลิซ่าบอกกับตัวเอง

(เมริษา ยอดมณฑป : 24)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า ลิซ่า ตัวละครเอกในวรรณกรรมเรื่อง *Becoming a Butterfly* : การเดินทางของผีเสื้อหลากสี ทำหน้าที่เป็นนักจิตวิทยาบำบัดขึ้นฝึกหัด การทำงานหรือความพร้อมในการเผชิญปัญหาอาจเกิดข้อผิดพลาดขึ้นได้เสมอ เพื่อนร่วมงานคอยให้กำลังใจแสดงถึงความเชื่อมั่นทำให้ตัวละครมีกำลังใจและสามารถผ่านอุปสรรคหรือหาแนวทางแก้ไขในการทำงานให้ดีขึ้น

ขึ้นได้ แสดงให้เห็นว่าการให้กำลังใจเป็นการแสดงคุณธรรมให้เห็นว่ามนุษย์ควรมีความรัก ความเมตตาและความเอื้ออารีต่อกันในความสัมพันธ์ทุกรูปแบบ

การให้ความช่วยเหลือเท่าที่ทำได้เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะให้กำลังใจผู้อื่นได้ อาจจะเป็นการให้คำแนะนำในฐานะคนที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน หรือให้คำแนะนำแบบคนที่อยู่นอกวง เช่นในวรรณกรรมเรื่อง ขอบคุณที่อยู่ด้วยกัน กล่าวถึงการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่ประสบปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนในชั้นเรียนพิเศษ ดังข้อความที่กล่าวว่า

“ดาว จ๊ะ ดอ อาง อ ดาว บัณณ์อ่านคำว่าดาวได้เพราะบัณณ์จำได้ว่าคำว่า ดาวหน้าตาแบบนี้ บันเคยเห็นและเคยมีคนพูดให้ฟังว่า ดอ อา วอ ดาว บัณณ์จำ ได้ก็เลยอ่านได้ แต่พอเป็นคำที่บันไม่เคยเห็นอย่างคำว่าดาว บัณณ์ต้องผสมเสียง เอง บัณณ์จะอ่านไม่ค่อยได้ สรุปคือบัณณ์แค่ผสมเสียง ไม่ค่อยเก่งเท่าตัวเอง ก็ฝึก เอาสิจ๊ะ”

“หนูผสมเสียงไม่เป็นทั้งที่ได้กปอหนึ่งผสมเสียงเป็น ก็แปลว่าหนูเก่งสู้เด็ก ปอหนึ่งไม่ได้สิคะ” บัณณ์ยังไม่เปลี่ยนความคิด

“ไม่ใช่แน่นอน สมอของคนที่ทำงานต่างกัน ระบบอ่านเขียนภาษาต่าง ๆ เป็นระบบที่สร้างขึ้นสำหรับคนส่วนใหญ่ แต่อาจจะไม่เหมาะกับบางคน สมอ ของคนเราต่างกันเหมาะกับการทำงานที่ต่างกันจ๊ะ สมอของคนบางคนก็ไม่เหมาะ กับการวาดภาพโตเป็นผู้ใหญ่แล้วยังวาดรูปคนแบบก้างปลาอยู่เลย บัณณ์เคยเห็น ไหมจ๊ะ สมอของครูก็ไม่เหมาะกับการเล่นกีฬาทุกประเภท ครูเล่นอะไรไม่เป็น เลย มือไม้เปะปะ เดินชนโน่นชนนี่ตลอด สมัยเรียนก็ต้องสอบซ่อมวิชาพละ โชคดีนะเนี่ยที่ครู สวยเลยทำอะไรก็ไม่ผิด” ครูหรรษาหัวเราะเสียงดังแต่บัณณ์กลับดูจริงจังไม่ตลกด้วย

(กนก วิบูลย์พัฒน์ : 23)

การให้กำลังใจจากข้อความข้างต้นเป็นการให้กำลังใจโดยการเสริมแรงทางบวก จาก คำพูดของตัวละครบัณณ์ชี้ให้เห็นว่า บัณณ์มีความคิดที่แน่วแน่ว่าตนเองไม่มีความสามารถ แตกต่าง จากบุคคลอื่น ซึ่งครูหรรษาเสริมกำลังใจให้บัณณ์โดยการชี้ให้เห็นว่า “คนเราทุกคนมีการทำงานของ สมอที่แตกต่างกัน” และยกตัวอย่างให้เห็นว่าตนเองก็เป็นคนหนึ่งที่ทำหลายสิ่งไม่ได้ จากข้อความนี้

ชี้ให้เห็นว่าครูหรือนักศึกษากำลังชี้ประเด็นให้บัณฑิตเห็นว่าทุกคนแตกต่างกันเพื่อให้บัณฑิตมีกำลังใจในการทำ
 สิ่งต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นรวมถึงสร้างให้เกิดความมั่นใจ จะเห็นได้ว่า การให้กำลังใจ คือ การใช้คำพูด
 หรือการกระทำ การแสดงออกทางสีหน้า แววตา ท่าทางเพื่อลดและคลายความทุกข์ใจ ความรู้สึก
 เจ็บปวดตามจังหวะและเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อื่นมีกำลังใจในการดำเนินชีวิต สามารถเผชิญกับ
 ปัญหาในระดับหนึ่ง ดังนั้นวรรณกรรมเยาวชนที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างและพัฒนาเยาวชน
 ทางอารมณ์จึงมักจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้กำลังใจแทรกอยู่

การให้กำลังใจที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนอกจากจะแสดงออกโดย
 การใช้คำพูดและการแสดงออกด้วยท่าทางแล้ว การในกำลังใจในรูปแบบของ “การเว้นระยะห่างและ
 การสร้างพื้นที่ปลอดภัย” รวมทั้ง “การเป็นผู้ฟังที่ดี” ก็เป็นการเสริมกำลังใจให้เยาวชนได้ในทางหนึ่ง
 ดังเช่นข้อความที่ปรากฏในวรรณกรรม เรื่อง Becoming a Butterfly : การเดินทางของผีเสื้อหลากสี ที่
 กล่าวถึงปัญหา ของ อ็อตโต เด็กชายที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมการสื่อสารของตนเอง ลิซ่าตัว
 ละครเอก ใช้วิธีการเว้นระยะห่างและสร้างพื้นที่ปลอดภัยโดยประพุดิตตนเป็นผู้ฟังที่ดี จนอ็อตโต
 เปิดเผยเรื่องราวในใจออกมาดังข้อความที่ว่า

“สวัสดี อ็อตโต” ลิซ่ายิ้มทักทายเด็กชาย

“สวัสดีครับลิซ่า” เด็กชายยิ้มกบเกลื่อนคราบน้ำตาบนใบหน้า

“เธอเป็นอะไรหรือเปล่า” เธอรับรู้ได้ถึงบางสิ่งที่แปลกไป

“ผมสบายดีครับ” อ็อตโตยิ้มให้เธออีกครั้งแต่ยิ้มครั้งนี้กลับดูเศร้าและหมองหม่น

“อ็อตโต ถ้าเธอมีอะไรเธอบอกฉันได้เสมอนะ ฉันจะอยู่ตรงนี้ข้าง ๆ เธอ” ลิซ่ามองไปที่

ตาของเด็กชาย

“ครับ” เขายังไม่ยอมบิกริปากบอกเรื่องราว

อ็อตโตเลือกเข้าไปนอนที่เตียงของเด็กที่มูมห่อหุ้มพร้อมกับเอาตุ๊กตากระต่ายเข้าไป

กอดด้วย

ลิซ่ามั่นใจว่าเด็กชายต้องเจอเรื่องที่หนักหนาบางอย่างแน่นอน

“อ็อตโตได้ ฉันเข้าไปในนั้นด้วยได้ไหม” ลิซ่าถาม

แต่ปราศจากเสียงตอบรับของเด็กชาย

“ฉันฉันขอยู่ข้าง ๆ ตรงด้านนอกนั่นนะ” เธอยืนยันจะอยู่เคียงข้างเด็กชายแม้จะเป็นด้านนอกเป็นก็ยังมี

“ฟ้าคคคคคคคคคคคค” เสียงสบถยาวเหยียดดังลั่นจากข้างในเต็นท์
คงเป็นคำสบถแรกในชีวิตที่ลิซ่าได้ยินแล้วรับรู้ว่าเจ้าของเสียงนั้นเจ็บปวดเพียงใด

“ออดโต้” ลิซ่า เรียกเด็กชายเบาๆ

“ผมมันเฮงซวย” เด็กชายไม่อาจสะกดกั้นความเจ็บปวดนี้ไว้ได้อีกต่อไป

“ตะโกนออกมาได้นะ ถ้ามันทำให้เธอสบายใจขึ้น ฉันจะอยู่ตรงนี้เอง”

“ฮือออออ ฟ้าคคคคคค” เด็กชายสะอื้นพร้อมกับสบถอย่างหยุดไม่อยู่

“เต็มทีเลยออดโต้ ในนี้ปลอดภัยสำหรับทุกคำสบถและทุกเสียง” ลิซ่าให้ความมั่นใจกับเด็กชาย

“ผมขอโทษ ฟ้าคคคคคค ผมขอโทษ ผมมันแย่ ผมมันเป็นลูกเฮงซวย พ่อทิ้งแม่กับผมไปเพราะผม เพื่อนที่โรงเรียนเกลียดผมเพราะผม ยายถูกคนอื่นด่าเพราะผม ผมเกลียดตัวเองเกลียดที่ฟ้าคคคคคค” เขาระบายความอัดอั้นในใจที่เก็บมานาน ความเกลียดชังที่เขาแค่ฉีกเขาออกเป็นชิ้นๆ

ลิซ่าขยับเข้าไปใกล้เต็นท์ของเด็กชาย เธอเอามือไปจับที่ปลายเท้าของเด็กชายเบาๆ พร้อมกับบอกให้เด็กชายระบายทุกสิ่งออกมา

“ผมขอโทษ ฮือออออ” เด็กชายร้องไห้หนักที่สุดในชีวิต วันนั้นมันหนักหนาเกินสำหรับเด็กชายวัยเก้าขวบอย่างเขา ทั้งคนตะคอกยายที่เขารักเท่ากับแม่ของตัวเอง เพียงเพราะเขาเผลอไปสบถใส่ผู้หญิงซึ่งเป็นแม่ของผู้ชายคนนั้น ไม่สิ ไม่ว่าเขาจะไปไหน เขาก็จะตกเป็นเป้าสายตาเสมอ และทุกคนที่ไม่เข้าใจก็พร้อมจะตัดสินเขากับแม่และยายของเขา ทุกอย่างที่เกิดขึ้นทำให้เด็กชายไม่อาจเก็บเอาไว้ได้อีกต่อไป

“ไม่เป็นไรนะ ฉันอยู่ตรงนี้ ร้องไห้เต็มที่เลย” ลิซ่าบีบปลายเท้าของเด็กชายไว้แน่นเพื่อให้เขาทราบว่าเธออยู่ตรงนี้เพื่อเขา

คุณหมอสติฟเข้ามาเจียบ ๆ แล้วนั่งลงที่มุมห้องเขารับรู้ได้ว่า นักจิตวิทยาฝึกหัดของเขา กำลังทำในสิ่งที่ถูก เด็กชายกำลังเทของเสียในใจออกมาหลังจากเก็บไว้นาน ภาชนะของลิซ่านั้นใหญ่เพียงพอที่จะรองรับอย่างง่ายดาย

“ลิซ่า”

“ว่าไง ออดโต้”

“คุณอยากเข้ามาในเต็นท์นี้ไหม” เด็กชายถามขึ้นหลังจากที่เขาได้ระบายอย่างเต็มที่
“ฉันเข้าไปข้างในกับเธอได้หรือ” ลิซ่าแปลกใจ

(เมริษา ยอดมณฑป : 40-42)

ข้อความจากวรรณกรรม เรื่อง Becoming a Butterfly : การเดินทางของผีเสื้อหลากสี สะท้อนให้เห็นว่าการให้กำลังใจแก่ผู้อื่น เป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่หลากหลาย กำลังใจและการแสดงออกถึงความห่วงใยเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเยาวชนที่ต้องการความรักและความเข้าใจจากผู้อื่น การสะท้อนอารมณ์ การแสดงความเข้าใจ การรับฟังและการสร้างพื้นที่ให้เยาวชนสามารถพูด คิด หรือแสดงออกได้อย่างเต็มที่ จึงเป็นการให้กำลังใจอย่างหนึ่งเช่นกัน ดังนั้น การอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบันคุณธรรมควรต้องสร้างควบคู่ไปกับการดำเนินชีวิตคือการให้กำลังใจซึ่งกันและกันเพื่อให้สังคมสงบสุข

3.2.4 ความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมที่สำคัญที่ใช้ในการดำเนินชีวิต ภาพสะท้อนคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน แสดงออกโดยการประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมตรงไปตรงมาทั้ง ทางกาย วาจา และใจ ต่อดตนเองและผู้อื่น เช่น ในวรรณกรรมเรื่อง พุงหญ้า ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ของตัวละครแม่ที่สอนลูก ดังข้อความที่กล่าวว่า

แม่ยิ้มน้อย ๆ “เอ็งไปได้มาจากไหน”

ผมหยิบไขฟองที่สองและสาม ยื่นให้แม่แล้วชี้ไปทางป่าละเมาะ

“ไขเปิดของยายเอ็งสินี ยายให้เอ็งมาหรือเปล่า”

ผมบอกตามตรง “ผมเจอที่ได้ฟุ่มไม้”

แม่หุบยิ้ม “เอ็งเก็บมากี่ใบ เอาออกมาให้หมด”

ไขเปิด 10 ฟองวางอยู่บนพื้นกระดานแล้ว แม่จ้องดูมันเจิบ ๆ อึดใจต่อมาแม่ก็สั่งให้

ผมเอาใส่ย่าม

“เอ็งเอาไขไปคืนให้ยาย” แม่บอก

ผมเถียงแม่ในใจ ไข่เปิดทั้งหมดยายไม่ได้ให้มา แม่จะให้ผมเอาไปคั่วได้อย่างไรผมเก็บมันมาจากพุ่มไม้ ไม่มีใครเป็นเจ้าของ ไข่เปิดทั้งสิบฟองก็เหมือนนกในป่า และก็เหมือนกบเขียดในท้องทุ่ง ใครจับได้ก็เป็นของคนนั้น

เรากินน้ำพริกกับผักต้มติดต่อกันมาหลายวัน ไข่เปิดต้องเป็นของครอบครัวเราแม่จะได้มีแรงทอผ้า พ่อก็สานกระติบข้าวได้เยอะขึ้น

ผมหันหน้าตอบแม่ไปว่า “มันไม่ใช่ของยาย มันเป็นไข่ของผม”

แม่ยิ้ม “เอ็งต้องเอาไปคั่ว ยายจะแบ่งให้กินกับยาย”

ผมสั่นหัว “ไม่ไป”

แม่หยิบไข่ทั้งหมดลงย่ามผ้าของผม เดินลงบันไดเรือนผ้าแดดยามเช้ากลับไปทางป่าละเมาะ ผมทั้งโกรธทั้งหิว ลงจากบ้านเดินไปหาเจ้าเขากาง วันนี้ผมยังไม่ได้ดื่มน้ำให้มันกิน และไม่คิดจะหาอะไรให้มันตลอดทั้งวันหากผมยังไม่ได้กินไข่เปิด

คนหิว ควายก็ต้องอด หากแม่กลับมาตัวเปล่า ผมก็จะโกรธนานเป็นวัน และจะโกรธยายนานเป็นปีอีกด้วย

ผมเอนตัวนอนลงใต้ร่มไม้ แอบลี้มตามองขณะแม่เดินกลับตัวเปล่า ย่ามผ้าที่ผมใส่ลูกหินในมือแม่ปลิวสะบัดไปมา ผมตั้งใจจะโกรธแม่สักเดือนหนึ่ง และไม่พูดกับยายอีกสักสามสี่ปี โตขึ้นผมจะหนีออกจากบ้าน...

ยายตามแม่มาห่าง ๆ มือซ้ายรั้งชายผ้าถุง มือขวาถือเรือไม้ไผ่รวมควั่นอันเดิม

เสียงยายแปร่นมาแต่ไกล “ไหน...ไฉ่ซี่ขโมยไปมุดหัวอยู่ไหน เก่นนักไข่ใหม่ มึงมาให้กูเขียนชะดิ ๆ

...

ยายจ้องหน้าผม “แกวนี่มีเปิดของใครบ้าง มึงบอกมา”

“ก็เปิดของยาย”

“มีแต่เปิดของกู แล้วเป็นของใครที่ไหนจะมาไข่ทิ้งไว้แกวนี่”

“ไม่รู้ละ ถ้าเปิดของยายไข่ มันก็ต้องอยู่บ้านยาย”

...

ผมนั่งเข้าน้ำตา ไม่หันไปทางพ่อและแม่ นึกถึงอ้อมกอดของยายที่ยังอุ่นอยู่ในความรู้สึก หลังจากที่ได้กินไข่เปิดให้ผม พร้อมมอบไข่ไก่ให้อีกห้าฟองและขนมอีกถุงเล็ก ๆ

“เป็นเด็กดีอย่าดื้อ” ยายพูดกับผมด้วยใบหน้ายิ้มแย้ม “ไม่ว่าไก่หรือเป็ดที่ภูเลี้ยง มันจะออกมาเท่าไร ก็เป็นของลูก ๆ หลาน ๆ ทั้งหมด อย่าดื้อ พ่อพูดแม่สอนก็ต้องเชื่อฟัง เจออะไรที่ไม่ใช่ของตัวเอง มึงต้องเอาไปส่งคืนเขาก่อน”

(เอกอรุณ : 80-83)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า แม่ของไข่ เป็นผู้ที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์เป็นอย่างยิ่ง และยังถ่ายทอดพฤติกรรมความซื่อสัตย์นั้นมายังตัวละครไข่ โดยการอบรมสั่งสอน และชี้แนะแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสม ไม่หยิบหรือจับสิ่งของที่ไม่ใช่ของตนเอง รวมไปถึงต้องคืนให้เจ้าของเสมอ จากข้อความนี้ชี้ให้เห็นว่าคุณธรรมที่สำคัญในการดำเนินชีวิตมนุษย์คือความซื่อสัตย์ที่ควรปลูกฝังให้เยาวชน

ในวรรณกรรมเรื่อง ขอบคุณที่อยู่ด้วยกัน กล่าวถึง พฤติกรรมของเยาวชนที่ควรแสดงออกถึงความซื่อสัตย์เช่นเดียวกัน โดยชี้ให้เห็นว่าหากเยาวชนแสดงออกในทางตรงกันข้ามก็จะได้รับผลที่ตามมา ดังข้อความที่กล่าวว่า

ปิ่นใหญ่เดินเข้าไปในรั้วบ้านหลังหนึ่งที่มีสวนกว้างและต้นมะม่วงอยู่สองสามต้น
 บัณเฑาะว์เดินตามเข้าไปในสวน เห็นปิ่นใหญ่กำลังหยิบบันไดที่พื้นไปทาบกับต้นมะม่วง

....

“เออ เออ ก็ได้” บัณเฑาะว์ ไม่ค่อยเต็มใจนักแต่ก็จับบันไดให้ปิ่นใหญ่ปีนขึ้นไปเก็บมะม่วง
 ปิ่นใหญ่โยนมะม่วงลงมาสากลูก พอปิ่นลงมาก็ยื่นมะม่วงลูกหนึ่งให้ปิ่น

“เอาไปค่าแรง”

“ปีนไปตั้งสูงเก็บแค่สามลูกเนี่ยนะ” ปิ่นถาม

“ก็มาเก็บมะม่วงบ้านเขาก็ต้องเกรงใจเขาบ้างสิ ไปกันได้แล้ว”

“หา นี่ไม่ใช่บ้านนายหรือ ขโมยนี่นา” บัณเฑาะว์พูดไม่ทันขาดคำก็ได้ยินเสียงชายคนหนึ่ง

ดังขึ้น

“พวกเด็กขี้ขโมย”

“ยื่นทำอะไรละ หนิดี” ป็นใหญ่คว่ำกระเป๋านักเรียนแล้ววิ่งแจ้นไปก่อน บัณฑิตก็ใจ
รีบวิ่งตามไปติด ๆ แต่เมื่อเด็กทั้งสองคนมองเห็นรั้วบ้านก็พบว่ารั้วบ้านนั้นปิดเสียแล้ว เมื่อป็นใหญ่ไป
ถึงประตูรั้วก็พยายามดึงประตูรั้วให้เปิดออกแต่ดูเหมือนว่าประตูรั้วจะล็อกโดยอัตโนมัติ

ลุงคนนั้นเดินตามมาอย่างใจเย็น โยนรีโมทคอนโทรลที่ใช้ปิดประตูบ้านไปเมื่อครู่เล่น
อย่างสบายใจ

“ขอโทษคร้าบ” ป็นใหญ่หลักตาค้างมือไหว้

“ขอโทษค่ะ” ปันก็ยกมือไหว้ตาม “แต่หนูไม่ได้ขโมยอะไรนะคะ หนูนึกว่าเป็นบ้านเขาแล้ว
หนูเขาให้หนูช่วยจับบันไดเฉย ๆ”

“แก้ตัวน้ำซุ่น ๆ” ลุงพูดเสียงดุตัน

“ผมจะเอาไปฝากย่านะครับ ย่าผมชอบกินมะม่วง ต้องมะม่วงจากบ้านนี้เสียด้วย
ผมเลยจำเป็นต้องทำ” ป็นใหญ่อธิบาย

โกหก แถมยังไม่สมเหตุสมผลอีกต่างหาก

“จะมากับไปเฉย ๆ ได้อย่างไร อย่างนี้เขาเรียกว่าขโมย ฉันต้องรดน้ำใส่ปุ๋ยไป
เท่าไร” ลุงยังคงใช้น้ำเสียงดุตันต่อไป “มาทำงานชดเชยเดี๋ยวนี้เลย”

บัณฑิตกับป็นใหญ่เดินตามลุงไป แล้วลุงก็ชี้กะละมังใบใหญ่ที่ใส่ข้าวไว้เต็ม

“เอามะม่วงมาวางคืนไว้ตรงนี้ แล้วก็ยกกะละมังนี้ตามฉันไปแจกให้แมวแถวนี้จนทั่ว
นะ ไม่งั้นจะฟ้องครูที่โรงเรียน”

(กนก วิบูลพัฒน์ : 17-18)

การแสดงออกถึงพฤติกรรมความซื่อสัตย์ในวรรณกรรมเรื่อง ขอบคุนที่อยู่ด้วยกัน
แสดงออกมาในลักษณะของเยาวชนที่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ตัวละครจึงได้รับบทลงโทษจาก
ลุงเจ้าของบ้าน จะเห็นได้ว่าคุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ในวรรณกรรมเยาวชนส่วนใหญ่จะ
สะท้อนภาพการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมและจะได้รับบทลงโทษหรือได้รับการแก้ไข
จากผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่เยาวชนพึง
ได้รับการพัฒนาเพื่อให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพในสังคม

3.3 ด้านความสำคัญของครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญยิ่งในการที่พัฒนาและส่งเสริมความเป็นคนให้สมบูรณ์ ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัว เพราะจะเป็นจุดเริ่มต้นที่จะพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้มีคุณธรรม จากการวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลพบว่า วรรณกรรมทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าเยาวชนควรให้ความสำคัญกับ “ครอบครัว” เช่นในวรรณกรรมเรื่อง เมื่อทำเต็มที่ให้คิดเสมอว่าดีที่สุด กล่าวถึง การให้ความสำคัญกับ “คน” ในครอบครัว ดังข้อความที่ว่า

ทุกวันนี้เราใส่ใจกับคนในโลกออนไลน์
 มากเกินไปหรือเปล่า
 ต้องโพสต์ ต้องไลก์ ต้องคอมเมนต์
 และต้องแชทตลอดเวลา
 จนบางที่เราหลงลืมคนในโลกออฟไลน์ไป

เวลาอยู่กับครอบครัวก็มัวแต่ก้มหน้า
 สนใจแต่คนในกรอบสี่เหลี่ยม
 คนที่อยู่นั้นอาจเป็นเพื่อน เป็นคนดัง
 หรือเป็นใครก็ได้ที่เราติดตามอยู่

ไม่ได้จะบอกว่ามันไม่ดี
 เพราะเราทุกคนล้วนก้มหน้าดู
 เรื่องราวที่ชอบกันทั้งนั้น

แต่มันควรจะมี “ขอบเขต” ที่เหมาะสม
 “ขอบ” เอาไว้กั้นแบ่งระหว่างโลกจริงและโลกเสมือน
 “เขต” เตือนให้รู้ว่า ณ จังหวะเวลานี้เราควรอยู่ที่ไหน
 ในโลกจริงหรือโลกเสมือนกันแน่

การรักษาสมดุลถือว่าเป็นเรื่องที่ต้องทำ
ไม่ว่าในโลกออนไลน์หรือโลกความจริงก็มีข้อดีของมัน
จะดีไหมถ้าเรารู้จักใช้ข้อดีของทั้งสองโลกให้เกิดประโยชน์
มองให้เห็นถึงขอบและเขต

เวลาอยู่กับครอบครัวก็ควรใช้เวลาด้วยกันให้เต็มที่
เวลาอยู่กับคนรักก็ควรร่วมสร้างความทรงจำที่ดีร่วมกัน
เวลาอยู่กับเพื่อนก็ควรเฮฮากันตามประสามิตร
เวลาจะอยู่กับใครก็ควรใช้เวลาอยู่กับเขาคนนั้น
จงเรียนรู้ที่จะอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม

หลายครั้งที่เราให้ความสำคัญ
กับคนใกล้ตัวน้อยเกินไป
แม้เขาจะอยู่ข้างกาย
แต่ไร้ซึ่งความหมาย
เป็นเหมือนอากาศ
ที่ลอยอยู่รอบ ๆ ตัว

จนวันหนึ่งที่อากาศนั้น
หายไปจากชีวิตของเรา
เราจึงเพิ่งค้นพบความจริงที่ว่า
เขาไม่เคยเป็นอากาศเลย
แต่เขาคือลมหายใจต่างหาก

(Think เดียวก็เปลี่ยนได้ : 35-39)

ข้อความข้างต้นที่กล่าวถึง “คนใกล้ตัว” ที่ควรให้ความสำคัญมากที่สุดคือคนในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่มนุษย์มีการสื่อสารที่หลากหลายช่องทาง เยาวชนที่กำลัง

เติบโตขึ้นมาพร้อมกับโลกและสื่อออนไลน์ที่มีความหลากหลาย เยาวชนควรเรียนรู้ว่าในโลกจริงผู้ที่ปรารถนาดีกับเราคือบุคคลในครอบครัว ที่คอยให้ความห่วงใยซึ่งกันและกัน เช่น วรรณกรรมเรื่องทุ่งหญ้า ป่าข้าว เจ้าเขากาง และผม แสดงถึงความห่วงใยและสายสัมพันธ์ของครอบครัว ดังข้อความที่กล่าวว่า

ดึกแล้ว ผมลงจากหลังม้า หิ้วถุงรองเท้าผ้าใบเดินขึ้นเรือน แสงใต้ที่แม่จุดไว้ยังไม่ดับ
แม่มั้งรอผมอยู่บนชานเรือน ได้ยินเสียงผมขึ้นบันไดแล้ว ผมตั้งใจจะขอรองเท้าคู่แรกในชีวิต
ที่ลุงทองดีซื้อให้ ครั้นจุกคิดได้ว่า แม่เป็นห่วงผมจนนอนไม่หลับ ผมก็เดินเข้าไปใกล้แม่
คุกเข่าลงแล้วคลานเข้าหา แม่กลางแขนสองข้าง ออกแล้วกอดผมไว้

รุ่งเช้าก่อนผมออกจากบ้านไปโรงเรียน อาบุญลือก็นำข่าวร้ายมาบอก ลุงทองดีขี่ม้า
ตกลงไปในบ่อร้าง ม้าขาหักสองข้าง ลุงทองดีหัวแตก

พอกับพี่สาวนั่งเจ็บกับข่าวร้ายที่ได้ยิน แม่ยกมือทาบอก

(เอกอรุณ : 47-48)

การแสดงถึงความห่วงใยของครอบครัวเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะชี้ให้เยาวชนเห็นว่าสถาบันครอบครัว คือ สถาบันที่ให้ความรัก ความห่วงใยที่นอกจากจะมอบให้คนในครอบครัวแล้วยังแผ่ไปถึงเครือญาติ และบุคคลใกล้เคียงด้วย พฤติกรรมเหล่านี้ชี้ให้เยาวชนเห็นว่าสถาบันครอบครัวคือ สถาบันที่สำคัญที่สุด นอกจากจะให้ความห่วงใย แล้วยังเป็นแหล่งที่คอยให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือทุกช่องทางที่สามารถทำได้ ดังเช่น การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในครอบครัวเพื่อช่วยเหลือเยาวชนให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น ดังในวรรณกรรมเรื่อง Becoming a Butterfly : การเดินทางของผีเสื้อหลากสี ตอน เด็กชายสมองทึบ กล่าวถึง เด็กชายไบรท์ที่เกิดภาวะบกพร่องทางการอ่าน คุณหมอสติฟ จึงแนะนำแนวทางให้ครอบครัวปรับวิธีการช่วยเหลือ ดังข้อความที่กล่าวไว้

คุณหมอस्टีฟได้พูดคุยถึงบทบาทที่สำคัญของครอบครัวที่สามารถช่วยเหลือไบรท์ได้

“การช่วยเหลือที่ดีที่สุดสำหรับไบรท์ คือ การเคียงข้างและให้ความช่วยเหลือในลักษณะของการแนะนำ มากกว่าการทำให้เลย” คุณหมอนั้นประยศสุดท้ายเพื่อให้ครอบครัวของเด็กชายเข้าใจถึงความสำคัญของการช่วยเหลือที่ถูกต้อง

“ขอบคุณครับ เราจะสนับสนุนและเคียงข้าง แต่ไม่ทำให้และให้เขาลงมือทำด้วยตัวเองมากขึ้นครับ” พ่อกับแม่ของไบรท์รับปาก พี่สาวก็เข้าใจแล้วว่าที่ผ่านมาเธอช่วยน้องชายผิดวิธีมาโดยตลอดต่อไปนี้จะสอนเขาอ่านแทนการอ่านให้

(เมริษา ยอดมณฑป : 156)

นอกจากนี้ในวรรณกรรมเยาวชนยังชี้ให้เห็นว่า ครอบครัว เป็นสถาบันที่ปลูกฝังคุณธรรมให้เยาวชนรวมทั้งเป็นสถาบันที่คอยอบรมสั่งสอนและชี้แนะแนวทางเยาวชนให้ดำเนินไปในทิศทางที่ถูกที่ควร ดังเช่นในวรรณกรรมเรื่อง หุ่นภูษา ป่าช้า เจ้าเขากาง และผม ครอบครัวของ “โง่ง” ที่อบรมและสั่งสอนโง่งให้เป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่น ๆ ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

ผมกับแม่และเจ้าเขากางกลับถึงบ้านตั้งแต่เที่ยงวัน พ่อกับพี่สาวยังต้องพูดคุยทำความเข้าใจกับความตกลงกับเจ้าของบ้านที่นาข้างกัน ผมล่อมเจ้าเขากางไว้กับหลัก ไม่กล่อมองรอยเชือกตามเนื้อตามตัวของมัน แม่บอกให้ผมไปอาบน้ำล้างเนื้อล้างตัวให้เรียบร้อย เสร็จแล้วแม่หาข้าวให้กิน

ผมนั่งกินข้าวเจี๊ยบ ๆ กินได้นิดเดียวก็ลุกขึ้น แม่ยืนอยู่บนกระดานพื้นเรือน เรียกผมเข้าไปหา บอกให้ผมยืนตัวตรง แม่ก้มหยิบไม้ไผ่ลำเล็ก ๆ มาถือไว้ในมือ

“โง่ง แม่ต้องตีลูก”

ผมยืนนิ่ง ไตมาจนอายุแปดปี ผมเคยถูกพ่อตีหลายครั้ง นี่เป็นอีกไม่กี่ครั้งที่แม่ลงโทษผมด้วยตัวเอง

แม่หวดเรียวไม้ไผ่ลงบนปลีน้อง ผมยืนนิ่งด้วยความสำนึกผิด

“ไอ้เขากางมันเป็นสัตว์” แม่พูด “ไม่ใช่ความผิดของมันที่ไปกินข้าวในนาคนอื่น เป็นความผิดของลูกที่ดูแลมันไม่ดี”

แม่หวดเรียวยาวไม่ไผ่ครั้งที่สอง ระดับความแรงเท่าครั้งแรก ผมยืนนิ่งและปิดปากเงียบ
“ลูกไปตีมัน” แม่พูดเสียงสั้น “ลูกโกรธมัน” นั้นยังทำให้ความเสียหายมากขึ้นกว่าเดิม
หลายเท่า”

แม่ตีผมอีก “แต่ละปีเราได้ข้าวน้อย เมื่อลูกไปทำความเสียหายให้น้ำของคนอื่น เรา
ต้องเสียข้าวเปลือกเป็นค่าสินไหมหลายกระสอบ”

แม่ตีผมไปห้าครั้ง ค่อยลดไม่เรียวยาวในมือลง ผมไม่ปริปาก ไม่ร้องไห้ไม่มีน้ำตา แม้แต่
หยดเดียว แม่เดินผละห่างออกไป โยนไม้เรียวยาวในมือทิ้ง ยกข้อมือขึ้นระดับใบหน้า ร้องบอกผม
โดยไม่หันมามอง

“เอ็งไปดูควายของเอ็งได้แล้ว”

ผมลงบันไดเรือนเดินไปหาเจ้าเขากาง รอยเชือกที่ผมพาดลงบนผิวเนื้อของมันเป็น
ทาง ผมตักน้ำมาให้มันกิน เชื้อมมือลูบรอยแผล มันสะบัดหางไปมา ผมเดินอ้อมมาทาง
ด้านหน้า มันส่ายเขากาง ๆ แล้วไข่มุกสุดคมมือผม อย่างไม่ถือโทษ

ผมหลังน้ำตาเจิบ ๆ ยืนกอดเขากาง ๆ ของมันนิ่งและนาน จนได้ยินเสียงแม่ตะโกน
พ่อและพี่สาวกลับมาแล้ว พ่อหน้าตาดมึงทั้ง ในมือถือไม้ท่อนใหญ่สับเท้าตรงเข้ามาที่ผม แม่
ตะโกนห้ามเสียงดัง

“ฉันทูลูกไปแล้ว พี่อย่าไปตีมันอีก”

(เอกอรุณ : 77-78)

พฤติกรรมของพ่อและแม่ของชิง ชี้ให้เห็นว่า ครอบครัว คือสถาบันหลักที่คอยขัดเกลา
และปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมและถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคมให้แก่ให้กับเยาวชนในฐานะสมาชิก
ของครอบครัว เพื่อให้บุคคลเป็นคนดี มีคุณภาพ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ในขณะเดียวกันก็
ชี้ให้เห็นว่าอุปนิสัยของเยาวชน เกิดขึ้นมาจากความพยายามและความประพฤติตนให้อยู่ในครรลอง
จนเกิดเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของบุคคลในที่สุด